

Canlıların doğuştan getirdiği, genler aracılığıyla sonraki kuşaklara aktardığı özellikleri inceleyen bilim dalına kalıtım (**genetik**) denir. Kalıtımın niteliğinin bilinmesi genlerle aktarılan özelliklerin ortaya konulmasıyla eş anlamlıdır. Bu bilgiler insan davranışlarının ve psikolojik süreçlerin birbirini nasıl etkilediğini anlamayı sağlar.

Ayrıca genetik bilimi canlının yapısını oluşturan hücreleri, vücudun organları ve bunların işleyişi ile ilgili şifreleme sistemini; bu şifrelerin kodlarını çözen işleyiş ve yapısını bölmeye, anlamaya çalışır.

Yapılan araştırmalarda, tek ya da çift yumurta ikizlerinin karşılaştığı hastalıkların birbirlerine oranı karşılaştırıldığında tek yumurta ikizlerinin çift yumurta ikizlerine kıyasla daha fazla kalıtsal hastalığa yakalandığı görülmüştür.

Örneğin **davranış** bozukluğu görülen hastalarda şizofren ya da duygu durum bozukluklarında kalıtsal etkiler saptanmıştır. Bu sonuçlar bizlere kalıtımın psikolojik süreçler ile davranışlar üzerindeki etkisi ve rolünü göstermektedir.

Tek yumurta ikizleri

Canlıların içinde yaşadıkları ve birbirleriyle etkileşim hâlinde buldukları ortama çevre denir. Fiziki ve sosyokültürel çevre olarak ikiye ayrılır. Fiziki çevre ışık, ses, **basınç**, sıcaklık gibi uyarıcıların etkilerinin görüldüğü doğal çevredir. Sosyokültürel çevre ise toplumsal çevre olarak bildiğimiz; okul, aile, arkadaş ve akrabalık vb. sosyal olayların yaşandığı ilişkiler ağını ifade eder. İnsanı diğer canlılardan ayrı kılan özelliği fiziksel çevrenin yanı sıra soyo-kültürel çevreye de sahip olması ve davranışlarının bu çevreden etkilenmesidir.

Bireylerin toplumsal yaşamda diğerlerinden etkilenmesi ve onları etkilemesi kaçınılmazdır. Örneğin tutum, tavır geliştirme, sosyal normlara uyma davranışı sergileme; duygu ve düşüncelerin hangisinin kabul edilebilir olduğunun bilinmesi bireyin sosyo- kültürel çevresinden öğrendiği davranışları oluşturur.

Bireyin davranışları, kalıtımla getirdiği genetik şifrelerinde gizli olan özelliklerin sosyal çevrenin etkileşimi sonucu açığa çıkmasıyla oluşur. Ne var ki bu saptama büyük ölçüde doğru olmasına rağmen doğuştan donanım denilen kalıtımın ve edinilmiş donanım denilen çevresel etkilerin davranışlar üzerinde onları etkilediği oranda kalıcı olmadığı açıktır. Çünkü insan değişken bir varlıktır. Dolayısıyla davranışlarının da nedensellik ilişkisiyle açıklanacak kesinliğe sahip olmadığı ortadadır.

Sosyokültürel çevre bireyin davranışlarını kalımsal özelliklerle birlikte etkiler. Ancak bu etki bireye göre farklılık göstererek onun tavır ve davranışlarına yansır. Bu da bize gösterir ki bireyler üzerinde yaratılış gereği doğuştan getirilmiş donanım ve çevresel etkiyle edinilmiş donanımların hiçbiri bir diğeri üzerinde etkin, baskın ve belirleyici değildir.

Örneğin her birey gibi öğretmen anne babanın çocuğu da öğretmen olma potansiyeli taşımaya rağmen çocuğun öğretmen olması gerekmeyecektir. Bunun gibi suçlu ebeveynlerin çocuklarının da anne babaları gibi suçlu birey olması beklenemez. Bu örneklerden anlaşılacağı üzere belirleyici olan ne kalımsal özellikler ne de çevresel etkilerdir. Kalıtım ve çevrenin insan davranışları üzerindeki etkileri görelidir.

Kalıtım ve Çevre ile İlgili Atasözleri

Alimden zalim, zalimden alim olur.
Ağaca çıkan keçinin dala bakan oğlağı olur.
Can çıkmadan huy çıkmaz.
İnsan yedisinde neyse yetmişinde de odur.
Üzüm üzüme baka baka kararır.
Kıratın yanında duran ya huyundan ya suyundan.

Bu PDF içerik konuanlatimi.net sitesine aittir ve farklı bir web sitesinde tıklanabilir kaynak link verilmeden paylaşılması / görüntülenmesi yasaktır.

Kaynak:12.Sınıf Psikoloji Ders Kitabı (PDF)

Psikoloji Bilimi Ders Notları